

Gömörszőlősi „Paraszt-Wellness”

Pénztárca nélküli hosszú hétvégék az önkéntesség jegyében. A vidéki élet szépsége, a természettel való találkozás pótolhatatlan élménye, a kétkezi munka öröme és a fenntarthatóság gondolata vár minden nagylelkű zöldgallérost!

Az igazi „aha-élmény”

Először is ismerjük meg kicsit a helyszínt és annak történetét, hogy jobban értsük az itteni törekvések lényegét és értelmét. Gömörszőlőst legkönnyebben úgy találjuk meg térképünkön, ha Aggtelek alatt keressük, Kelemér szomszédságában. Ez a határ menti piciny falu Trianon előtt a történelmi Gömör-Kishont vármegyénk szerves része volt, ám a békeszerződés megszakította a falu gazdasági, társadalmi kapcsolatrendszerét, és Gömörszőlős így zsákfaluként maradt a határ innenső oldalán. Ezt a helyzetet súlyosbította (többek között) a Sajó menti iparosítás, ami tovább gyengítette a falu társadalmi szövetét, és megjelent az elvándorlás, a falu előregedésének problematikája.

A kedvezőtlen gazdasági és társadalmi folyamatok ellenére a fenntarthatóság harmadik pillére, a környezet megőrizte jó állapotát, sőt, Gömörszőlősen és környékén szemtanúi lehetünk annak, amikor a természet „visszahódítja” területeit, tovább gazdagítva ezzel a térség természeti tőkéjét. A csodás gazdagságot mutató természeti környezetbe ágyazódott kultúra pedig számos érdekességet tartogat számunkra! A falu néprajzi, mezőgazdasági és erdészeti gyűjteménye párájt ritkítja, de hogy ez ne csak egy múltat idéző múzeum legyen, tovább kell örökíteni az itteni tudást és bölcsességet a fogyasztói társadalom utáni időkre.

Az önkormányzat megkeresésére az Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány már a kilencvenes évek eleje óta részt vesz ebben a mentőakcióban, oktatóközpontjában az elméleti oktatást nagyban kiegészíti a mindennapi gyakorlat. Emellett az Alapítvány igyekszik felkarolni és vertikumban működtetni a hagyományos gazdálkodás itt működő elemeit: ilyen például a gyümölcsösök kezelése, a biogazdaság, vagy a gypajűfeldolgozó

műhely is. Jómagam a gödöllői Szent István Egyetem képzésén keresztül jutottam el Gömörszőlőse, de ha jobban belegondolok, ez inkább fordítva van: azért jelentkeztem az egyetemre, hogy ide eljuthassak, okulhassak. Gyulai Iván ökológus egyhetes képzése (akár a Zsigerbeszéd című oktatófilmje) felnyitja az ember szemét, és némi rendszeresemléttel vértéz fel minket, a délutáni gyakorlatok (komposztáló kas építés, veteményezés, kirándulás stb.) pedig inspirálnak a cselekvésre. Legjobban úgy tudnám jellemezni, hogy itt találkozik az ember az igazi „aha-élménnyel”!

Gömörszőlős felé bandukolva

Több ilyen képzést megélve, további lépéseket fontolgattam ezen az ösvényen, így sikerült jobban megismerni a falu történetét és a jövőjét alakító hajtóerőket. Szakdolgozatomat („A fenntartható fejlődés megvalósításának gömörszőlősi kísérlete”) a gyakorlati megvalósítás követte, látva a segítő kezek iránti szükségét. Igaz, a falusi élet eddig sem volt ismeretlen számomra, de lapátot és kaszát ragadni egy távoli faluban, bizonyára Don Quijote kalandjaiba illő vállalkozás. Azonban a falu határában található gyümölcsös tájfajtainak megőrzése, a „mindentől távol” folytatott bozóttirtás és faültetés olyan élménnyel gazdagítja az ember lelkét, ami alapjaiban újrakalibrálja értékítéletét. Látva a rengeteg tennivalót, egy-két barátomat is megnyertem az ügynek, így a visszatérő munkák mellett (favágás, kaszálás, etetés) tudtunk komposztprizmát, villanypásztort építe-

Miért szükséges a wellness?

Fogyasztói társadalmunk jelenlegi életgömbéje hosszú távon fenntarthatatlan. Ennek okait ebben a lapban talán nem is kell hosszabban kifejtenem. Napról napra torzul értékrendünk, az anyagi javak előnyt élveznek az erkölcs-csel, etikával és egészségünkkel szemben. Igaz, hogy az európai uniós tagországok tekintetében minket átlagon felül izgat a környezetvédelem, mégis az aktív részvétel arányában messze átlag alatt vagyunk! Ennek az ellentétnek további vizsgálata és kutatása kulcsfontosságú, de előljáróban annyi konklúziót levonhatunk, amit tapasztalataink is megerősítenek: a legegyszerűbb és legkézenfekvőbb szokásokat, praktikákat elfelejtettük a fogyasztói társadalmak mezsgyéjére lépve, mint a komposztálást, esővízgyűjtést, kirándulást, veteményezést, befőzést. Az apró hiányosságok összeadódnak helyi és globális szinten is, óriási terhelést róva ezzel élőhelyünkre. Így állhat elő az a helyzet, hogy Magyarországnak 1,7-szer akkora az ökolábnyoma, mint az ország területe! Ennek folyamányaképpen kis hazánkban is csökken a biodiverzitás, eltűnnek őshonos fajok, tájfajták (szivárog befele a GMO). Ezzel párhuzamosan tűnik el őseink több évszázados szerves kultúrája is, mely lényeges, sőt kulcsfontosságú változó környezetünkhöz való alkalmazkodásunk sikerességében! Mert ezt jelentené igazából a fenntartható fejlődés, alkalmazkodni (és nem átalakítani) mértékkel (és nem minden áron), ismerve korlátainkat és helyünket az ökoszisztémában. Ezt a földre szállást segíti elő a Paraszt-Wellness, mert aki hozzánk egyszer betér, az mindig tovább akar menni az öfenntartás ösvényén, tudatosabban élve hétköznapjait.

ni, vagy éppen a karámot és a csúrt rendbe hozni. Ahogy láttuk a „fejlődést” és munkánk gyümölcsét, annál elszántabban ugrottunk neki a feladatoknak. Az élmény- és fotóbeszámolók egyre több ismerős érdeklődését keltették fel, mígnem szervezett formában csapatostul mentünk dolgozni. Amikor már eddig ismeretlen emberek is jelentkeztek, akkor ébredtem rá, hogy amit mi csinálunk, arra komoly igény van, mert sokan hiányolják globalizált világunkból az értelmes, kétféle munkát, a növényekkel és az állatokkal való foglalatalkodást. Még a természetvédelmi vagy agrárszakokon tanulók is több gyakorlatra tartanának igényt, a gyakorlati képzés hiányát a saját bőrömön is tapasztaltam. Így lett tehát az úri hobbiból havi rendszerességgel szervezett önkéntes tábor. Az elnevezést („Paraszt-Wellness”) a pillanat szülte, gyomlálás közben a tűző napon. Nem titkolva a kritikát, melyet társadalmunk felé, buzdításként, ébersztként fogalmaztunk meg. A nagy közösségi portálok és virtuális ismerősök világa a „Farm Ville LIVE!” elnevezést is felvetették, de az előbbi talán közérthetőbb, így maradtunk ennél az ökoturisztikai újdonságnál.

Egy napunk a Paradicsomban

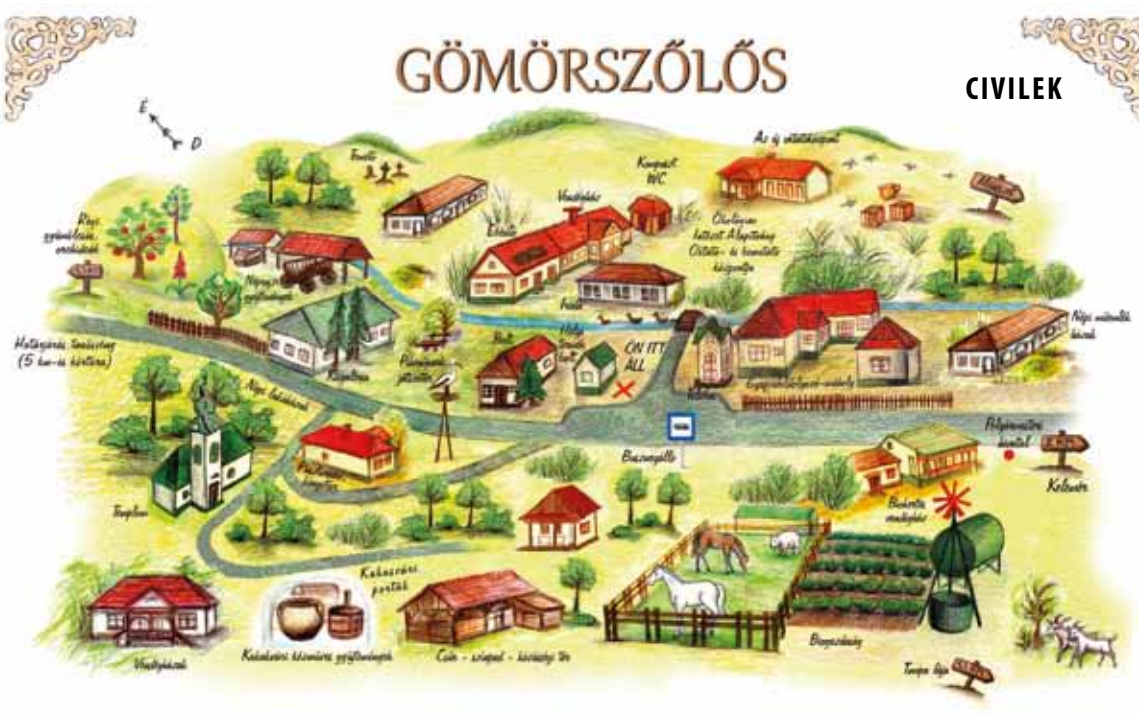
Önkénteseink bepillantást nyerne a természet közeli, vegyszermentes élelmiszer-termesztés (permakultúra) és állattartás mikéntjébe és hogyanjába, megismerik a megújuló energiák lehetőségeit és korlátait, s nem utolsósorban gazdagodnak egy olyan közösségi élménnyel, ami a régi osztálykirándulások és táborok hangulatát idézi. Ez a hétköznapi életben úgy fest, hogy a közösen elköltött reggeli alatt körvonalazódik a napi feladat, s miközben az „újoncok” kóstolgatják a helyi kecskesajtot és a citromfűves, zsályás, mentás teát, a visszatérők felveszik a pár hónapja elejtett szálát, és újra bekapcsolódnak a falu életébe. A reggeli után csoportokra oszlunk, és mindenki a „sorsa szerinti keresztet felvéve” gazolásba vagy ültetésbe kezd, fűszerkertet épít, villanypáztort állít, mulcsot hord talicskával, tápot kever a disznóknak, tyúkólat épít, vagy éppen a múzeumkert épületeit javíthatja. A kiscsoportos munka jól összehozza az embereket, meglepetésemre senkinek nem okoz gondot, hogy valaki ne a barátaival, hanem új emberekkel kerüljön egy csoportba. Új képességekre és tehetségekre derül itt fény, hiszen az irodai rutinnak kevésbé veszi bárki is hasznát. Aranyat ér viszont egy erős kéz, a kitarás, vagy a növények és állatok ismerete. Aki ezek hiányában érkezik, tapasztaltabb ember mellé kerül, és hamar belejön a fizikai munkába. A wellness minden kezdő számára garantálni tudja az izomlázat és a mélyen alvást. A munka mellett fontos a szellemi „izmosodás” is, ezért minden tábor alkalmával igyekszünk egy beszélgetőpartnert hívni az intézet részéről, aki mesél a tapasztalatairól, munkájáról, vagy a falu életéről, történetéről. Ilyenkor megtudhatjuk Gyulai Ivántól, hogy miért zsákutca korunk „aranyláza”, a biomassz-

za-hasznosítás, vagy hogy a környezetvédelem miatt nem nyújt gyógyírt bajainkra. Hudák Katalin pomológus a térség tájfajta gyümölcsseiről szokott mesélni, amiből kiderül, hogy nemcsak az önellátás magasabb szintjét biztosítja a sok gyümölcs, hanem fenntartja a biológiai sokféleséget, és lehetőséget ad magas hozzáadott értékű helyi termékek előállítására, mint például az aszalvány.

VIP programok

A szokásos munkák között van néhány, ami igazi unikumnak számít. Ilyen például az ősi gyümölcsös karbantartása, megmentése. A faluban töltött napok is igazi felszabadulást jelentenek, de aki hátára veszi hátizsákját, szerszámát, és sátrával együtt kivonul a dombok közötti gyümölcsösbe pár napra, az garantáltan élete egyik legnagyobb élményével fog gazdagodni. Ott, mindentől távol átértékelődnek a dolgok. Megváltást jelenthet egy korty víz, megbecsülést nyer egy tál étel. A csillagos ég itt a legszebb, hiszen messze földön híre sincs a fényszennyezésnek. Nem egy ember fakadt már ki, hogy nem is emlékszik rá, mikor nézett fel utoljára a csillagos égre... Ez azért elgondolkodtató.

Számomra a legnagyobb élmény a régi marhahátító felkutatása volt az erdőben, ami kisebb expedíciónak is beillett. Hiram Binghamnek képzelve magamat kutattuk Machu Picchu nyomait a dzsungelben. Várnagy Dávid a falubéliek elmondása alapján találta meg a kutat a rengetegben, teljesen benőve. A környéket megtisztítva, ott állt

előttünk a régi csorda, vizet húzott a kútból a pásztor. A gémeskút oszlopában pedig ott díszlik időutazásunk bizonyítéka: „Varga József Bitó 1933.” Életem meghatározó élménye ez, s nem kellett hozzá másik kontinensre utazni, vagy magas hegycsúcsra felmászni. Mert ezek az élmények körbevesznek minket lépten-nyomon, csak át kell élni, fel kell ismerni őket!

S ha továbbra is ilyen lelkesen jönnek az önkéntesek, egyszer kiépítjük a Határjárás-tanösvényt is, melynek egyik állomása lesz ez az itató. Ha pedig kijózanodik a világ, urambocsá' még marhák is fognak inni itt hamarosan...

GömörSZőlősi Wellness-csomag:

- extenzív gyümölcsös fenntartása: metszés, ültetés, kaszálás stb.
- napkollektoros gyümölcsaszaló építése,
- komposztálás a gyakorlatban (komposztka, -prizma),
- állatgondozás (oltás, etetés, fejés stb.)
- sajt készítés, kenyérsütés,
- zöldségtermesztés,
- filmvetítések, beszélgetések, előadások.

[U 1]

Kaláka: Falusi dolgozók önkéntes, segítő szándékú alkalmi összeállása egyes munkák közös, ingyenes elvégzésére.

(Magyar Nyelv Értelmező Szótára)

[U 2]

Hankó Gergely
wellness oktató